

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 „ Negyedévre 1 „</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.</p>	<p>Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénznek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várbá küldendők.</p>
---	---	--

XIII. Leo pápa ő szentségének leg- újabb encziklikája a szabadságról.

Tisztelendő Testvérek! Üdvöt és apostoli áldást!

A szabadság, természetünk legkiválóbb java, értelemmel ellátott lényeknek egyedüli tulajdonsága, olyan méltósággal látja el az embert, hogy esze uralkodjék fölötté, s hogy hatalommal rendelkezék tettei fölött. De legtöbb függ attól, hogy miként viselik e méltóságot, mert valamint a legfőbb javakat, úgy a legnagyobb rosszat is a szabadság gyakorlásából vesszük. Az embernek valóban szigorú kötelessége, engedelmeskedni az észnek, erkölcsi jó után vágyani, s helyes uton legfőbb java után törekedni. Ugyanő azonban minden más után is kívánczhatnak, hamis látszatát hajhászva a megkívánható javaknak, megzavarhatja a helyes rendet, s önkénytelen rohanhat romlásába. Jézus Krisztus az emberi nem Megváltója, visszaálltva és gyarapítva az ember régi méltóságát, leginkább volt segítségére az ember akaratának; s azt részint malasztjának eszközeivel kapcsolva össze, részint az égi, örökboldogság felmutatásával magasabbakra emelte föl. Ugyanez okból szerzett és szerez érdemeket a természet e kiváló ajándéka körül az egyház, mert az ő kötelessége a Jézus Krisztus által szerzett jótetteket az idők végezetéig terjeszteni. Mégis nem kevesen vannak, akik azt vélik, hogy az egyház ellene van az emberi szabadságnak. S ennek oka a szabadság előítéletes és elferdített fogalmában fekszik. Mert ezt már lényegének fölismerésében értették félre, vagy körét a kellesténél szélesebbre terjesztették ki, úgy, hogy sok olyan dologra alkalmazzák a szabadságot, a melyekben, helyes ítélet szerint, az ember szabad nem lehet.

Más alkalommal, s különösen az „Immortale Dei” encziklikánkban megemlékeztünk az ugynevezett modern szabadságokról; s azt, ami megfelel az emberi méltóságnak, azt elválasztottuk ennek ellenkezőjétől; egyuttal be-

bizonyítottuk, hogy ami jó van ama szabadságokban, az olyan régi, mint az igazság s azt az egyház mindig igen szívesen szokta helyeselni, s gyakorlatban, valamint a dolog lényegére nézve elfogadni. A mi ezekhez új jött, ha az igazságot keressük, az bizonyos rossz vonatkozásból áll, a melyet zavarosabb időszakok és tulságos ujításvagy hoztak létre. De minthogy e véleményt illetőleg sokan makacsok, hogy azon szabadságokat, arészben is, hogy vétkes irányuk van, korunk legfőbb dicsőségének és az állami szervezés alapkövének tartják, úgy, hogy azok nélkül az államok tökéletes kormányzása lehetetlennek volna gondolandó. Ezért, a közhaszon szempontjából szükséges ugyanazon tárggyal külön és részletesen foglalkozni.

Az erkölcsi szabadság, vagy egyesekre, vagy az államra vonatkozik. Előbb azonban érdemes valamit röviden elmondani a természeti szabadságról, mert jóllehet teljesen megkülönböztendő az erkölcsitől, mégis forrása és kiinduló pontja, a melyből a szabadságnak minden fajtája önkényt keletkezik. Ezt a köztudat, a mely a természet legbiztosabb szava, csak azokban ismeri, el a kik eszes lények, s magában azon szabadságban rejlik annak oka, hogy a cselekedetek művelője valósággal embernek tartassék. S helyesen, mert az állatot csak ösztöne és érzéke vezérli életének föntartásában, míg az embernek az ész a vezére életének minden cselekedetében. Az ész pedig a földön található javakról megállapítja, hogy azok épen úgy létezhetnek, mint a hogy nem; egyik sem lévén föltétlenül szükséges, fölhatalmazza az akaratot, hogy válasszon, a hogy neki tetszik. Ezen javaknak ugynevezett contingentia-járól azért képes az ember magának véleményt alkotni, mert lelke természeténél fogva egyszerű, szellemi és gondolkodó, a mely emiatt nem testi lényegektől veszi származását, s föntartásában nem azoktól függ; hanem minden közvetítés nélkül Isten által teremtvé, teljesen elütő a testek közös tulajdonságaitól, s külön élete és cselekvése van. Így történik, hogy a változhatlan, szükséges jót és igazat fölismervén, ama kü-

lönféle javakat semmiképen sem tartja szükségeseknek. Az ember halhatatlan, gondolkodó lelkével tehát a legbiztosabban van adva a természeti szabadság.

A lélek egyszerűségét, szellemiségét és halhatatlanságát, valamint annak szabadságát pedig senki se állapította meg inkább, senki se védelmezte nagyobb állhatatossággal, mint a kath. egyház, mely folyton ezt tanítá és dogmául állítá fel. Igen, akár hányszor vállalkoztak légyen a haeretikusok és ujitók az emberi szabadság legyőzésére, mindig a kath. egyház volt az, mely nyíltan lépett ki annak védelmére és nem engedé, hogy büntetlenül nyulhasanak ezen elannyira becses előjog felé. A történelem igazolja e tekintetben, hogy épen az egyház mily erélylyel vágta vissza a manicheusok és mások indulatos támadásait és senki előtt se ismeretlen, hogy újabban is mily tetterösen és melegen lépett a küzdőterre az egyház, jelenen a tridenti zsinaton, majd később a janzenisták ellen, az akarat szabadsága mellett, és hogy sehol és soha se engedte a fatalizmus meggyökeresedését.

A szabadság tehát, mint mondtuk, tulajdona az intelligencia- és ésszel bíró lénynek és ez természetét tekintve nem más, mint ama képesség: kiválasztani a kitűzött cél sikeresítésére alkalmas eszközöket azon értelemben és mint olyan, ki, mint a ki több dolgok közül választani képes, ura tud lenni akaratának. Mivel pedig minden dolog elérésére szolgáló eszköz ama jónak természetével bír, mely a „hasznos“ szó jelzése alatt ismeretes és mivel ez a kívánságnak képezi tárgyát, az következik ebből, hogy a szabad elhatározás az akaratához tartozik, sőt önmagát az akaratot képezi, a mennyiben a cselekvésnél a képességet kell választania. Amde az akarat nem mozog, hacsak a lélek megismerése fákljaként nem világít előtte: u. i. az akarat által törekedett jó, szükségszerűleg csak annyiba jó, a mennyiben ennek itéltetik az ész által. Annyival inkább, mert minden önkéntes cselekvésnél a választást, az eltökélést megelőzi a javak igazsága feletti ítélet, és hogy melyiknek adandó ezek közül az elsőség. Hogy pedig az ítélet az ész és nem az akarat ténye, azt talán egyetlen bölcs ember se fogja kétségbe vonni. Mint az akarat, mely az ész követelménye, azonkép a szabadság is, miután alkatrészét képezi amannak, az észnek megfelelő jót bírja tárgyul. De miután mindkét erő tökéletlen, megeshetik és sajnos nagyon is sokszor megesik, hogy színleges javakat állít az ész az akarat elé és hogy az akarat ezek után törekedik. De valamintképen a tévedés lehetősége és a tényleges tévedés, tökéletlensége a léleknek és ennek fogyatékosságáról tesz tanubizonyosságot, azonkép a színleges javak utáni törekvés ugyanoly mérvű bizonyíték, hogy szabadok vagyunk, mint a betegség bizonyítéka annak, hogy egyáltalán élünk; de fogyatéka az emberi szabadságnak. Éppen így árt a szabadságnak

az akarat, éppen mert az észről függ, azonnal a mint csak egy, az észnek meg nem felelő ügyet támogat és roszult is alkalmazza azt. Éppen azért nem kívánhatja semmiképen Isten — ki határtalanul tökéletes, felette bölcs, végtelenül jó és megnyügözhetlenül szabad — a bünsúly baját; sem nem kíván hatják ezta paradicsom angyalai és szentei a legfőbb javakról való nézeteiknél fogvást. Sz. Agoston és mások jogos módon mutattak rá a pelagianusok ellen, hogy az esetben, ha a szabadság természetéhez és tökéletességéhez tartoznék a jótól való eltérési lehetőség, akkor Isten, Jézus Krisztus, az angyalok és szentek, kik képtelenek erre vagy egyáltalán nem szabadok, vagy nem olyan mérvben azok, mint a milyen lenne a tökéletlen és mulandó ember. Sokat beszél ide vonatkozólag az angyali tudor, amiből azt vezethetni le, hogy a bűnözésre való képesség nem szabadságot, de rabszolgáságot képez. Legyen elég hivatkozni azokra, amelyekkel ő erős szavakkal kommentálja Krisztus mondását: „Aki bünt cselekszik, szolgálja a bűnnek,“ (Ján. III. 34.), midőn ezeket írja: „Mind den teremtmény megfelel természetének. Ha tehát külső erő által hozatik mozgásba, nem bensejéből indulólag cselekszi azt, hanem idegen befolyásból, melynek szolgálataiba szegődött. Ám az ember természetének megfelelőleg ésszel bíró lény. Ha tehát az ész által hozatik mozgásba akkor önmagából indulólag, ösztönszerűleg: tehát a szabadság állapotában cselekszi azt; ha azonban bünt követ el, esze ellen cselekszik, más által, kinek mintegy uralma alatt áll, mozgattatik; tehát a ki bűnözik, szolgálja a bűnnek.“ — És ezt az igazságot elegendő elméjével ismerték fel a régi bölcselők, kik taníták: az emberen kívül nincs más szabad teremtmény. Bölcsnek azonban csak azt ismerték el, ki a természetnek megfelelőleg tanulta el a becsületes és erényes módon való éleést.

Miután ez képezi feltételét az emberi szabadságnak, szükségesnek mutatkozott, ellátni őket védvek és segélylyel, hogy cselekedeteiknél a jó felé hajlítsák azokat és eltereljék a rosztól; mert különben csak ártalmára lett volna az embernek az ő szabad akarat. — Mindenekelőtt törvényre, az az zsinormértékre volt szükségök arra nézve, hogy mit tegyenek és mit mellözzenek; szabályokra, melyeknek követésére a szó szorosb értelmében nem képesítvék az állatok, melyek, bármit tegyenek, a szükségszerűség, a természet kényyszerűségéből cselekszik azt és önmagukból indulva mást nem is tehetnek. Ellenben a ki szabad, ura cselekedeteinek és pedig épen azon okból, mert mint fentebb már jelezve lön, eltökélést megelőzi az ész ítélete. Es pedig ez az ítélet nem csak arra terjed, a mi már a természetnél fogvást is becsületes, tiszteletre méltó és viszont gyalázatos, hanem arra is a mi jó és követésre méltó és viszont a mi rosz és mellözendő. U. i. az ész előírja az embernek, hogy

mit szabad s mit nem szabad tennie, hogy eljuthasson végcéljához, a melyért mindent el kell követnie. Az ész eme előírását pedig törvénynek nevezik. Tehát az ember szabad akaratában, vagy annak erkölcsi szükségszerűségében, hogy szabad akaratunk ellentétbe ne jusson a józan észszel, kell keresnünk az okozati szükségességet a törvények fenállására nézve. Nem képzelhetni visszásabbat ama állításnál: a természetből kiindulólág szabad embernek nincs szüksége törvényre; mert ebből az következnék, hogy nekünk, hogy szabadok lehessünk, eszteleneknek kell lennünk. Holott az állhat csak, hogy épen azért, mert szabad az ember, törvényeknek kell alávetve lennie. — Tehát a törvény vezetője az emberi cselekedeteknek azáltal, hogy jutalom kilátásba helyezésével ösztönzi a jóra és büntetéstől való félelem által távortartja a rosztól. Valamennyi törvény felett első a mindenki lelkébe beleoltott természeti jog, minthogy ez nem képez mást az észnél, mely a jó követésére és a rossz mellőzésére int. Ámde nem birna még törvényes hatással az emberi ész eme előírása, ha egyben nem lenne egy magasb észnek szava és tolmácsa, melytől teljesen függ a mi eszünk és szabadságunk. Miután t. i. a törvény ereje a kötelmek ráhárítása és jogok engedélyezésében gyökerezik, épen ezért ezek alapját a tekintély képezi, azaz azon hatalom, hogy amazokat kiróhassa, — emezeket pedig engedélyezhesse és egyben szükségképen szankcionálja ezeket a jutalom és büntetések kilátásba helyezésével: lévén ezek mindoly dolgok, melyek — mint könnyen íbelátható — nem lehetnének az emberben, ha mint önönmaga törvényhozója saját magára körül cselekedetei normáit. — Ebből folytán, hogy épen a természeti törvény az észszel megáldott teremtményekbe ültetett örök törvényt képez, mely alkalmassá teszi magát a köteleességszerűnek az előirt irályzattal párosuló cselekvés teljesítésére és épen ez képezi Isten, a világ alkotója és kormányzója, örök szellemét — A cselekvés ezen zsinormértéke és a bün elleni ezen védvben bizonyos különös segédeszközöket nyujtott az isteni kegyesség, melyek kiválóan alkalmasak az emberi akarat erősítése és irányítására. Mindezek közül magasán emelkedik ki az isteni kegyelem ereje, minthogy ez bevilágítván az ész, az üdvös állhatatosság által vértezett akaratot folytonosan az erkölcsi jó követésére sarkalja, miáltal pedig könnyebbé és biztosabbá teszi a veleszületett szabadsággal való élést. Es teljesen valótlán, mintha Isten közbelépésével kevésbbé volna szabad az akarat mozgása; mert örökre összekapcsolva jelentkezik az emberrel az isteni kegyelemmel ereje és megegyez ez az ember természet-szerű hajlamaival is, mert lelkünk és akaratunk ugyanazon Alkotójától származnak ezek, Kitől minden és mindenki mozgásba hozatik, természetének megfelelőleg. Igen az isteni kegyelem azért, mert a természet Alkotójától ered,

csodálatos módon alkalmas a lényegiség jellege, ereje és hathatósága megvédésére — mondja igen helyesen az angyalitudor.

(Folytatása köv.)

Karcolatok

a magyar nemzet második évezredének küszöbén.

A földművelés.

(II.)

Széchenyi *reform-politikájának alapja az anyagi jólét*. S igaz, hogy szerencsétlen politizálásunk mellett megfelelkezve nemzeti fennmaradásunkról és egyedi boldogságunkról, anyagilag és erkölcsileg az örvény szélén hanyódnunk, de nemzeti fennmaradásunknak egyedi boldogságunk s így anyagi újra születésünk, anyagi jólétünk ujratereztésének segítségére siethetünk erkölcsi hatalmunkkal, ha ezt a vallás, a kereszténység éltető szellemével felfrissítve annak Zay szavainak eszméje alapján támogatására sietünk. Igen, minden javaink összfooglalatja: a haza legdrágább képe lebegjen mindig előttünk. Melyről lánglelkű költő királyunk zengé:

A nagy világon e kívül nincsen számodra hely,

Áldjon vagy verjen sors keze

Itt élned halnod kell.

De mint az ipar terén észlelt mozzanatot, azon neveltséges önczafolatot és porhintést a nemzet szemébe sem hallgathatjuk el, melylyel Tréfort, ki a mellett a vámszerződés kárunkkal megköti — a taneszközöket itthon készítetteti s az ipart ajállva nézi, hogy tanácsosai fakanalait is Bécsből hozassák.

Nem tagadhatjuk, hogy társadalmi téren sok történt az ipar érdekében. De ez nem elég. Mint nem elég mondani a földművelési miniszternek: *segíts magadon; Isten is megsegít*. Az államhatalomnak is hathatós, erős rendező, kezdeményező kezlet kell nyujtania. „Erős nemzeti ipar nélkül nincs menekvés sem gazdasági, sem társadalmi váltságtól“, jegyzi meg egy tudós író.

Már említettük, hogy közös vámterületben az osztrák gyáripár tönkretette kézműves és házi iparunkat, a megmaradt romokat pedig régi és újabb ipartörvényeinkkel kiszolgáltattuk a zsidó tőkének.

S már emiatt roppant sokat szenvedett és elszegényedett nemzetünk nem is lesz segítve, sem tökéletes iparunk és belterjes mezőgazdaságunk nem lesz, míg vámterületünk nem önállósittatik. Enélkül, mondja egy valaki: „szolgák maradunk; anyagilag, erkölcsileg, nemzetileg pusztulunk; mert nemcsak harczok zivatarra sodorhat el nemzeteket; van még egy más lassubb, de disztelen nemzeti halál, a *közszegényedés vagy nemzeti sorvadás*.“

Tisza vállalkozott a Deák és Andrássy által elrontottak helyreállítására s ime épen ő lett, a ki a 67-iki kiegyezés gazdasági feltételeit hűtlenül feladta.

Valóban a kegyetlen könnyelmű pénzügyi politika iparosaink helyzetét leirhatlanná tette. A helyzetet jellemzőleg így ír továbbá egy más jelesünk: „A vámterületközössége, a gyáripár a Lajthán túl s a lassan fejlődő gyáripár itthon is irtja a kisiparosokat, a kiknek helyzetén az ipartörvény sem lendített. Kisiparosaink tengenek s most is, midőn a népfelkelők s a honvédség felszerelése rájok volna bizható, a kormány mellözi őket. Így vették el a

proletáriátus magva. Nagy iparunk szintén nyögi a bajokat. A még pár év előtt is virágzó malomipar hanyatlak; nem egy malom volt az idén, mely részvényeseinek egy fillér osztalékot sem birt adni. Szesziparunk hanyatlásáról csak nem rég volt szó a parlamentben; textiliparunk csak névleg van már; czukorgyáraink egymás után buknek, tehát az adóobjektumok, amelyek a 40—50 millió deficizeteket fizethetik?⁴

Az évi kamatteher ma 126—130 millió. Még egy pár millió kell s a kamatokat sem leszünk képesek fizetni. És Isten a megmondhatója, a külügyi politika elborultával minő óriási kérdőjel elé jutunk. Pedig nem mondhatjuk, hogy iparunk sokat emésztett fel, mert 1886 november végeig állami kedvezményben 181 mezőgazdasági szeszgyár és 142 más gyár részesítettet. És pedig 1882-ben 53 mezőgazdasági szeszgyár és 54 más gyár; 1883-ban 53 szeszgyár és 27 más gyár; 1884-ben 20 szeszgyár és 18 más gyár; 1885-ben 29 szeszgyár és 31 más gyár; 1886-ban 30 szeszgyár és 12 más gyár. Ezen 142 gyár az ipar egyes ágai között következőleg oszlik meg: gépgyár 20, fémgyár 12, posztógyár 20, szövőgyár 22, üveggyár 10, vegyészeti gyár 9, porcellángyár 4, zománcgyár 1, riskeményítő gyár 2, kőolaj gyár 7, eszközgyár 3, konzervgyár 2, robbanószergyár 2, cellulosegyár 2, ruggyanta gyár 1, faárugyár 2, zongoragyár 1, mechanikai és távirtdai készülékek 4, szőnyeggyár 1, selyemfonógyár 1, czipőrugany szövetyár 2, cognacgyár 3, kenderáztató 1, tanninkivonatgyár 2, vászonfehérítőgyár 5, kőcsiszológyár 1. Van még több nem segélyezett és segélyezésért ujabban folyamodott gyárunk, de biz' mind ez a magyar nép és nemzet ipari szükségleteihez képest mind kevés és nagy elmaradságban sinylődik a magasabb kultur kívánalmak viszonyában.

De itt még megjegyzendőnek és felemlitendőnek tartjuk, hogy hazánkban 611 műszerű és 60,205 mezőgazdasági szeszfőzde áll fenn. A tényleges termelés 1886-ban a valóságos, — nem a bejelentett mennyiséget véve — kitett 1,385,000 hektolitert, miből némelyek szerint 70, mások szerint 80 százalék esik a nagy iparra. A gyárak feldolgoznak évenként mintegy 3 millió métermázsa fengerit és hizlalnak többet 100,000 darab ökörnél; — a talajjavításnál is elsőrendű jelentőségű tényezőkként szerepelnek.

A szeszadó ma, leszállított minőségében is, állambudgetünk bevételei között 11.1 millió forinttal van előirányozva és közvetett adójövedelmünknek csaknem fele részét teszi. Ha tehát veszély fenyegeti szesziparunkat, e veszély komolyan úgy mezőgazdaságunkat, mint zilált államháztartásunkat fenyegeti. Hogy pedig a veszély fennforog, azt, ha Apponyi Albert gróf napnál világosabban meg nem mutatta volna is, minden józan gondolkodású s az ipar ez ágát figyelemmel kísérő honpolgár könnyen átláthatja.

Az államadó bevételeinek úgy, mind a szeszipar fennmaradásának létérdekében ma — a kedvezményes mezőgazdasági szeszfőzés tekintetbevétele mellett — a terményadót kell vala sürgősen általánosítani, hogy a termelőkön segítve lévén, ne kényszerüljenek önmaguk s főkép az állampénztár kárátval a termelést részben vagy esetleg egészen beszüntetni.

De e kérdést atyáskodó államkormányunk ujabban az Ausztriával kötött oktalan vámzerződés vagyis vámszövetség megkötése által ismét odábbította, s talán lehetlenné tette, hogy a szeszadó-kérdésében magunkat Ausztriával szemben emancipálhassuk terhes nyüge alul.

A kormányelnök kockáztatta az ügy sikerét, írja egy jelesünk — az által, „hogy hűséges többségével megszávtatta a vámszövetséget, s a vámtarifá módosításáról szóló törvény-javaslatot, mielőtt a szeszadó reform tekintetében a monarchia két fele között a mi igényeinket kielégítő egyezség létrejött volna.“ Az utolsó feyver is ki lett dobva kezünkéből. Az egész külföld védvamos hajszája mint vészes áramlat indult nyers termelésünk ellen. Tisza láttára.

Innen is, onnan is csak bukásokat jelentenek. — De szóljanak az elvitathatlan adatok: Mig Gácsországban egy hectoliter szesz előállításá 24 frtba kerül, addig az nálunk 28—30 frtra rug, s mig gácsországi szeszt Budapesten 25 frtért árulnak, addig a magyar szesztermelési költsége itt 31—32 frt. — A különbség onnan van, hogy a magyar termelők nagy része hectoliterenként 9 frt adót fizet, az osztrákok nagy része pedig csak 4—4¹/₂ frtot. Ausztriában a mostani adórendszer — szerint — általányozás és terményadó — hectoliterenként 1 frt 35 krral kevesebb, mint nálunk. Mi az exportra annyira hat, hogy Ausztria kivitele az utóbbi két év alatt 39,000 hectoliterről 66,000 hltrre rugott, mig a mi kivitelünk 163,000-ról 96,500 hectoliterre sülyedt alá.

A pénzügyi és gyáripari szempont mellett kiváló figyelmet érdemel a mezőgazdasági szeszfőzés, de egyiket sem szabad feláldozni a másiknak. — Piacunkat keleten Románia foglalja el, 1885-ben 1800 hlitert és 1886-ban 32 hlter szeszt szállított a trieszti kikötőbe. Románia, Német és Olaszország stb. tetemes áldozatokat hoznak a kivitelképességének. Ezt kell tenni nekünk is. A romániai szeszégető 30 frtot fizet és a kivitelnél 10 arany forint visszatérítést élvez.

A mint ezekből látható, nálunk az ipartere is oly tér, melyen gyorsan kell munkához látni, s melyen minden percznyi késedelmezés egyértelmű a vétkes könnyelműséggel. Itt az államnak, államkormányának, társadalomnak, szóval minden honpolgárnak a maga hatáskörében hatni, alkotni, gyarapítani kell, hogy a haza fényre derüljön!

Főpásztori körut

a felsők-gyergyói esperesi kerületekben.

(Folytatás)

VI.

Az erdélyi Egyház-megyének áldott lelkű Főpásztorja jun. hó 5 én kezdette meg apostoli bérma-útját Gyergyóban, s ugyancsak e hó 14 én d. u. 3 óraker érkezett Gyremetéről Ditróba, mely Csikmegyének népességre nézve is második községe. Itt is roppant nagy számu hívő s alig belátható gyermekesereg, különféle testületek lelkes éljenzései, majd zeneszó, harangok zugása, szóval határtalan öröm és lelkesedés kitünő nyilvánulása közepett vount be a zöldgalyakkal felékesített plebánia-templomba, majd a papi lakba.

A Gy.-Remete felé elágazó keresztuton, az új templomtér mellett diszes diadalkapu emelkedett, melynek felső közép ívén „Isten hozott“ felirat, tetején pedig Főpásztori infula, bot és apostoli kereszt foglalt helyet. A zöld galyakból kimagasló négy — fenyű — kapuoszlopon a nap rezgő hevében egy-egy hatalmas mécses lobogtatta égfelé veres lángját az örökké élő igazság és forró szeretet jelképeül. A diszkapu alatt Ditró község intelligenciájának élén, a község polgársága nevében Puskás Antal közs. főbíró (1848-49-iki Kossuth-husár-tiszt) üdvözölte és fogadta Ő Excellentiáját.

A csinos beszédre Ő Excellentiája rövid, de annál velősebb és igen hatásos szavakban válaszolt. Viszont üdvözlé a derék község népét, megköszönvén, hogy a 35 évvel ezelőtt magas személye iránt tanusított egyhangu bizalmat, őszinte ragaszkodást oly szép idő után is fenn tartották szívük érzelmeiben.

A templom bejáratánál tisztelendő Bourdeaux F. Olivér helyettes plebánus üdvözlő beszéd kíséretében nyújtá át a templom- és plebánia kulcsait.

A plebánialak ajtajánál, tek. Siklódy Péter hitközségi főgondnok üdvözlé és vezette be Ő Excellentiáját az e czélra berendezett lakosztályba.

A községi előjáróság, képviselőség, egyháztanács, iskolaszék, tanítóikar stb. tisztelgésének és gyermek-i hódolatának fogadása után Ő Excellentiája $\frac{1}{25}$ órakor a központi népiskolához sietett, hol $\frac{1}{29}$ óráig 5 tanteremben a gyermekek feleletét nagy érdeklődéssel hallgatta meg, — elnökölvén a f. évben kivételesen ekkor tartott (junius 14.) évi zárvizsgákon. $\frac{1}{29}$ órakor a h. polgári fiúiskola osztályait is magas látogatásával szerencsétlenül, az egyháztanács és iskolaszék tagjainak kíséretében visszavonult a plebánia lakba.

Midőn a késő est már sötét lepellel vonta be a vidéket, a hívők még egyszer kifejezést óhajtván adni a kegyes Főpásztor iránt érzett hódoló ragaszkodásuknak, — vacsora után ismét összegyülekeztek a plebániai lakás ablaka előtt s az „Élő Rózsafüzér Társulat“ tagjai égő gyertyákkal kezükben, a polg. iskolai tanulók nemzeti színű lámpionokkal festői kör csoportozatot képezvén: a hely. dalárda az Imát és Hymnust éneklé el; majd Vendl Aladár polg. isk. igazgató tartott igen szép és emelkedett irányú beszédet, melyben Ditró cultur állapotának gyors fejlődését, iskoláinak s egyéb intézeteinek vallásos alapon nyugvó körülményeit vázolván, az összes hívek nevében ujólag és melegen köszönté Ő Excellentiáját s atyai áldását kéré mindannyiunkra.

Ezután Józsa Sándor, e sorok szerény írója, az „Élő Rózsafüzér Társulat“ tagjainak hódolatát és jó kívánatait tolmácsolá, beszédjében fejtegetvén az amabból fejlődő lelki örömeiket.

E két beszédre külön-külön adott választ Ő Excja; élénk színekben mutatta atyai szívének a fölötti édes örömet, hogy eme népes község lakossai között a vallásos — s ezzel kapcsolatosan a hazafias érzület fejlesztésére vonatkozólag oly sok üdvös törekvésekkel találkozhatnak; erős vonásokban ecsetelte a szülői és tanítói nagy felelősséggel járó kötelességek sorozatát s az ezektől feltételezett polgári és erkölcsi erények értékét.

Különösen az „Élő Rózsafüzér társulat“ tagjait figyelemztette hathatós szavakban azon magasztos példa hűséges követésére, melyet az Isten fiának legszentebb anyja, a Boldogságos Szűz Mária, saját életével elejökbe nyújt, s kinek tiszteletére a Rózsafüzér társulatot megalakították.

A főpásztori válasz mély benyomást tett a hallgatóságra; annak villámszerű gyújtó ereje felpattogtatta a szívek érzelmeinek rejtett ajtajait. Mindenki átérezte a kegyes Főpásztornak egyedül hívei javáért munkáló apostolai fáradozását, tevékenységét és legnemesebb jószándékát.

A meghatottság a hirtelen fellobbanó görögtűz vörös fényzónében könnyen leolvasható vala a hívek arczáiról; a kegyes főpásztor szelid alakja e derengő fényár közepett a magasan álló plebánosi lak ablakában mint megtestesült égi jóság tünt fel áldásra emelt karjaival. A meg-megújuló lelkes éljenzés alig tudott lecsillapulni.

Az ünnepélyes óvátói éji $\frac{1}{21}$ órakor két templomi ének elzengése által nyert méltó befejezést. „Magasztalja az én lelkem az Urat“ és „Máriát dicsérni hívek jöjjetek“ gyönyörű szövegét és dallamát az éj csendjében eltáplólag hangoztatták vissza a hegyek és bérczek ormai s a házak és utcák sorsfalai.

Ő Excellentiája a gyermeki szeretet eme nagyon tálatló nyilvánulása alatt öröm-könnyeket hullatott s ugyan-ezt látók szerető hiveinek arczán is.

Ezzel a polgárok szép csendben, amint jöttek, a nap kedves emlékét vivén szívből magukkal, szétoszlottak.

Másnap, junius 15-én, mintegy 600 községbeli hívőnek adta föl Ő Excellentiája a bérmlás szentségét. A szt. beszédet nt. Bourdeaux F. Olivér h. plebánus tartotta. Beszédje a vallásos nevelés szükséges voltának fejtegetéséből állott s e téma körül forgott: „Neveld föl nekem gyermekedet s megadom jutalmadat érte.“ (Móz. II. k. 3. f. 3. v.)

A kegyes Főpásztor ugyancsak a fejtegetett irányzattól indulva ki, a többek között különösen nyomatékkal, s érzékeltjes atyai ragyogó szavakkal kötötte szívökre a szülőknél a jó és istenes házi példa-adást, mely nélkül a leglelküismeretesebben végzett iskolai nevelés sem mutat-hatna föl kellő eredményt. Szívből fakadó és szívhez szóló atyai tanácsokkal, intésekkel pecsételte továbbá lelkükre, hogy gyermekeiket örömet járassák iskolába, becsüljék meg s használják föl a szerencsés helyzetet, hol gyermekeiket minden közteherviselés nélkül ingyen neveltethetik ingyen iskoláztathatják, oly iskolákban, melyek amint örömmel győződött meg, a vizsgai feleletek alkalmával: „a kiválmaknak magaslatán állanak.“ stb.

A kedves Főpásztornak minden legkisebb szavát, minden kiejtett mondatát aranykeretben kellene foglalni, hogy azt naponként látván a szülők, a polgárok, a hívők soha el ne téveszthessék lelki szeméik elől.

Délután már kettőt ütött az óra, midőn a lélekemelő isteni tisztelet véget ért. Ennek megtörténte után Ő Excellentiája a ft. kerületi papság, tek. Nagy Tamás főszolgabíró, a helyi egyház-, és iskolatanács, a tanítóikar s a község más előkelségeinek társaságában nt. B. F. Ol. helyettes plebánus vendégszerető asztalánál megebédelvén, d. u. négy órakor bucsut von ditrói hiveitől s több előkelő ditrói polgár s vidéki hívő kíséretében Borszék felé vette utját.

TÁRCZA.

F. A. emlékkönyvébe.

*Midőn azok mind elhagyanak,
Kiket barátnak gondolék :
Te hozzám jöttél és kitarád
Igaz szívednek melegét.
Nem mondok azért köszönő szót,
Tudom az bántó volna rád,
S bármily csekély szó ajkaimról,
A többiekre lenne vád.
Csak azt kívánom, hogy az Isten
Neked ne adjon oly napot !
. . . Az emberi szív melegétől
Ugy érzem, hogy majd megfagyok ! . . .*

Révai Károly.

Töredékek egy spanyol utas naplójából.

(Folyt.)

Szokatlan neme a bámulat, meglepetés és meghatottságnak szállotta tehát meg kedélyemet a keresztény alkotó erő e példányának — az Escuriálnak szemügyre vételénél. Hisz lehetetlen, hogy meg ne döbbenjen ott, hol minden égfelé tart, és mintegy szakadatlanul „Sursum corda” t énekel, — a nemesen érző kebel a rombolva járó időnek emésztő hatalmára. Érzemény-világában felujul a szent hajdan az ő fölemelő istenességével, szinte hallja a rengeteg épülettömegben a jámbor jeremosz-szerzetesek lángoló hite és szűztiszta gerjedelmének zengzeter zsolozsmáját; igen, a magány csöndjében az imádságra hívó harangnak átható hangját . . .

Fölszáll szíve szent szerelme a felhők s villámok hazájába nyuló magas szent keresztre, hogy annak üdvárnyában erősödjék. Teremtőjeért tűrni és szenvedni. . . . Föllelkesül a régieknek, kik között lehetetlen az Isten színe felé irányuló ideális szellemek nagyobb számát föl nem ismernie, — lángoló buzgalmán, kik élő hitők szentségében a vadon bércek kőszikláin emeltek a Fönségesnek dicsőítésére templomokat, közelebb gondolván magát égbetörő lelkök a menny hatalmas Urához. Hol a kor, a valásnak e tettűs, szűzies szent kora, midőn a kebel tiszta oltarán a tiszta áldozatot törekedtek az emberek bemutatni annak, kinek hatalma nagy és örökkévaló. Mi tehetetlenségünkben óriásoknak tulajdonítjuk a felhőkkel érintkező sziklás hegyeken létesített megragadóan nagyszerű alkotványokat!

Igen az ég felé siettek ama heroicus szellem és erkölcsi erő emberei, és mi le, mélyen le a völgy fenekére; ők fönt a magas aetherben rebegték imádságukat az Isten közelében, és mi lent a porban káromoljuk annak, kiben

élünk, mozgunk s vagyunk, szent nevét . . . Aldott kora a multnak, szállj még egyszer vissza vallásos ihletteddel!

Az utas általán e téreken nem a jelenben, hanem a multban él.

Minden nyomon egy-egy emlék, a leviharzott korból.

Alig léptem ki teljesen kielégítve, sőt műidelettel is elárasztva, *Escuriál*-ból, honnét az egész halmot, síkságot környezve hegyektől jól kivehetni, — a mozdonyra, szemem előtt vala *Madrid*. — Ez éjszokról Gvadarama gránithegységtől bővített, s izzó kopár halmok, aszott szőlők meg lengő kóróktól szegélyezett várost II. Fülöp tette fő-és székvárossá.

Sokat és szívesen jártam-keltem az ibéri félszigetnek, mely a természet ritka szépségeivel, a művészet ágainak gyönyörével, t. i. az építészet merész iverével, a szobrászat lelket lehelő márványaival, a festészet élő színeivel, a zenészet beszélő dallamaival, a költészet érzelemdús énekeivel, a szónoklat lelkesítő szózatával, a színészet az emberi szív legrejtettebb érzelmeinek is hű megtestesítésével már eddigelé is elbájolt, — ezen előkelő helyén, hogy kincseit lehetőleg kibányászsza . . .

Voltam ismételtelen kedves templomaiban, több pompás középületében, gazdag muzeumaiban, melyekben a tudomány és művészet minden ágai szépen képviselvék. Megnéztem a királyi palotát, melyen oly nemes izlés ömlik el, hogy bármelyik európai fejedelmi lakkal bátran versenyre kelhet. De minden pazar fénynél s a drága china edényeknél is sokkal becsesebbek a királyi család házi buzzalmának gyönyörű szent helyei. . . Fölötte jól eszt lelkemnek láthatnom az irgalmasság messze kiható erejének működését is, és pedig kedvesbél kedvesebb számos példában. Mert az, mi a keresztény anyaszentegyháznak szülöttje és tetteges eredménye, mit a templomi elmélet élet-gyakorlatának szeretek nevezni, — a madridi könyör-intézeteknek sora, nagyszerűsége igazán bámulattal tölt el.

Volt tehát mit nézni, mit szeretni, minek örülni Spanyolország fővárosában; csak az okozta bajt, hogy a távolban igéző czél innen is tova szölija vala néhány nap mulva a vándort.

Utba ejtettem a felhők közé emelkedő és a nap sugarait vissza-visszatükröztető tornyaival, büszke rovátkos bástyaival s általán imponans, de különösen drágaságaiban világhírű székesegyházával, mely a régi spanyol izlést a templom-építésben s az Isten dicsőségeért élő-haló törekvést olyan szépen jellemzi, — tekintélyeskedő *Toledot*. Napokat szerettem volna e városnak, mely egyszersmind primási székhely, érseke egész Spanyolország áldornagya — lélek andalító, fönséges üdvhajlékában, hol az ember önként térdre borul a Magasságbeli előtt, — tölteni; de hosszú utam, melynek még nem valék közepén sem, fájdalmas lemondásra kényszerített.

Fölhasználám tehát, a mennyire csak lehete, kiszabott rövid időmet; betekinték az iskolákba is, meg a nyomorultakat fölkereső s ápoló jámbor társulatokkal összekötött jótékonyág-intézetekbe, melyekben a toledóiak Isten áldásából szintén szép kamatot fizetnek kegyes alapítványokban.

Mig szememet a jelenen, s emlékezetemet akét ezer évet meghaladó történet városa — *Toledónak*, mely vér-

tanúinak örök szent emléke mellett több egyházi zsinatról is nevezetes, multján legelitetém, elértem a kopár, vigasztalan mezőn elterülő, de kedves és barátságos *Getafét*. Majd későbbben robogó vonatunk a serény munkásságáért méltán dicséret áldott jó *Gvadalaजारába* vitt, hol a nép akkor is dolgozott a földeken, és sűrűn hajtogatta öszvéreit.

Elhagyatott parlagot vagy pusztát s vad erdőt nem igen láthatsz itt, minden lépten-nyomón elétünik a mezőgazdaság valamennyi ágát hasznosító spanyol kéznek szorgalma, melytől sokat tanulhatna a magyar, s annak példájára minél virágzóbbá és vonzóbbá tehetné az itt-ott kopár alföldet.

Örvendek ugyan és szívből üdvözlöm mindazon mozgalmakat, melyek ma hazánkban jövendő jobb létünk fejében történnek: hiszen a hon külső díszét, fényét, gazdagságát, családjainak s községeknek vagyonságát előmozdítani hön óhajtom, és tekintve a társadalmi terheket s igényeket, egyik élet föltétképen föltötte szükségesnek is tartom.

Teljességgel félre értene tehát az, ki azt vélné, hogy a szellemi, nevezetesen a hiterkölszi érdekeket, melyeknek áldásai kifogyhatatlanok sürgetve, már is a szegénység s nyomornak szószólójává, a semmíttevés, tunyaság és önelhanyagolásnak ügyvédjévé csaptam volna föl . . .

A kath. anyaszentegyház szerette mindig a művelt, virágzó s bájos tájakat, és egykoron, midőn nemcsak a földművelés, hanem az ipar majdnem minden ágaiban is oktató példát kelle hiveinek adnia, egész világokat emelt ki rengetegségekbe, és igazán bűvös paradicsom kertté varázsolta át.

Ezután pár napig voltam a kitünő hírek örvendő *Zaragozában*, Aragoniának főhelyén.

Kéjelegtem nem csak e város ősemlékén és művészet remekén, de csodáltam azon nagyszerű intézeteit is, melyeket az önkéntes irgalom szelleme betegek és szegényeknek gondos ápolására, az ifjuság és népnek helyes nevelésére benne alapított . . .

Ezen intézeteknek, melyek a ker. szeretetből eredve s egyedül abból táplálkozva, miként a csöndes völgyi patkák éltető harmatát a lankadt virágnak, minden zaj nélkül vizzik a segílyt a rászorulóknak, s a jutalmazó nemes öntudaton kívül semmi más kamatot s osztalékot nem huznak, — az emberi nyomor minden szükségait elmésen felfogó különféle berendezése valóban lélekemelő . . . Mit ha ismerne sok vándor bámulatra gerjedne, ki most utirajzaiban oly lepkéskedően tud a spanyol népről feccsenni.

(Folytatása köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Kritikai levelek. XX. Nagy darab földön hires az a bizonyos kálvinista ékesszólás. Híres arról, hogy szörnyű cifra, meg arról, hogy mindent magasztal, jót és rosszat, erényt és bünt egyformán. A hogy kívánják, meg

a hogy fizetik. Illik tudni azt is, hogy minden tiszteletes ur perfekt szónok.

A hir legalább így tartja, a minék értékéből mitsem von le azon körülmény, hogy e hirt a kálvinista élelmes-ség csontosította meg általános közvéleménynyel! Van benne egy kis igazság (mint minden kálvinista dologban), de a melyet a pápista egyháztól vettek fel kamattalan kölcsönkép, nem fizetvén meg érte a hála és elismerés kamatait sem, — a többi pedig humbug és reklám, az is a vas-tagjából. —

Először is hiányzik belőle az, a mi minden egyházi ékesszólásnak fő-fő-tényezője: az igazság.

Nincs emberi lélek, a melyet az igazság úgy a mint van, s éppen azért mert igazság, azonnal és föltétlenül meg ne hódítana. Azért, a ki az egyház történetét ismeri, a ki olvasta azon egyházatyák beszédeit, kikről föl van jegyezve, hogy az élőszónak azon hatalmát bírták, mely ellenállhatlanul tarolja le a tévelyt s termi a lelkek igaz meggyőződését, úgy fogja találni, hogy maga a változhatlan örök igazság volt az, mely szavaiknak a meggyőzés sikerét biztosítja. — Ám a kálvinizmus az örök igazságokkal szemben nem ismerte el ezeknek változatlanági priviligiumát. Általában ellensége volt minden olyan vallási igazságnak, mely őt feszélyezhette, mely rendszerébe nem talált.

Ezeket tehát szépen férre tette.

Csak hogy ezek azért megtartották ám befolyásukat a józan észre a logika keretében invito calvinismo is. Az így keletkezett úrt pedig az erre alakult kálvinista ékesszólás „művészetének“ kellett kitölteni. Vállalkozott is reá. Hogy minő sikerrel és minő módon, azt hadd mutassa be egy pár fénykép az életből. Vizitkártya formában az apróbb és kabinetkiadásban a nagyobb szónoki hatalmasságok és porte: tumok.

A tartalom nemnéha eredeti, legtöbbször élelmes kompiláció, igaz, hogy jó részt kálvinista forrásokból, a mi elvégre is az eljárás érdemén nem változtat. — A formát hatalmas frázisok képezik óriási kaliberrel, s ha Hiram Maxim a golyószórót csak most találta fel, az neki privát kalamitása az ev. ref. orátoroknak föltötte való azon előnyével szemben, hogy ők ilyen bombasztrőpítő mitreilleux-öket már régen bírtak saját házi ékesszólásuk fogásaiban. Sőt ennek a kálvinista fegyvernek meg volt azon előnye is, hogy oldalvált és oldalba is talált, a mivel Hiram Maxim masinája talán még sem dicsekedhetik.

Igaz ugyan, hogy Pázmány Péter csak gyütös puskával dolgozott, de az is igaz, hogy mindig képen taláta ellenfeleit.

Külső előnyeit tekintve, a kálvinista szónok nem igen tanulja meg az orációt. Ő puskázik. Jó szeme is van hozzá, mert nem nagyon szó ta erőltetni. Innen van, hogy míg a kath. papság jó része előhaladottabb korában pápaszemre szorúl, addig a prédikátor urak fegyvertelenül mérik sas tekinteteikkel az ég és föld közti különbséget. Sőt a ki köztük erről lemond is, az is befogja ismerni, hogy kedélyes órában, arany színű nedün át a serleg fenekéig nem oly nagy a distanczia, miszerint szabad szemmel ne lehetne fénytani tanulmányokat tenni. — Ez az

éles látás, tehát a mily nagy segítségükre van a „puskázásban“, épp annyira biztosítja őket az ellen, hogy valamit „vaktában“ mondjanak. De megszerzi nekik azt az eléggé meg nem becsülhető kényelmet is, hogy a felsőbb inspirációra nem kénytelenek reflektálni. A mi az ő helyzetökben tagadhatlanul nagy előny, mert ha kénytelenek volnának a „keresztényen íge“ papírpénzéről felmutatni a nyilvánlatkoztatás szinarany depositumát, azt hiszem, nagyon hamar beállana a fizetésképtelenség.

A puskázás tehát nagy előszeretettel fölkarolt hatással tényező az ő szószékeiken. Láttam én egy ilyen órát, a ki ebben az irányban oly finom routint sajátított el, hogy engem úgy se megirigylem. Oly szépen hordoztaszemeit az égről a könyvbe s onnan a hallgatóságra, oly gráciával hátrálgatott azon pontig, a honnan szeme a könyvbe hordott, hogy igazán elragadó volt. Ez egyik fölvételem. Jövöre jön a többi.

Irodalom.

-- Megjelent és beküldetett: a.) **Borromaeus.** Kath. hitszónoklati havi folyóirat: II. évfolyam 9. füzet. Szerkeszti és kiadja Horváth Lajos, győrujvári plebánus. Előfizetési ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Ajálljuk ezen jeles tartalmu füzetet t. olvasóink becses figyelmébe.

b.) **Voltaire.** Kor- és jellemrajz. Irta Kreiten V. A. második, bővített kiadás után magyarra fordították Makra Imre és Rózsa József. I. és II. kötet. Szeged. 1888. 8° 620 l. — Ára? — Bővebb ismertetését legközelebbi számunkban fogjuk hozni.

c.) **Magyar Háziasszony.** Háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap. VII. évfolyam. Előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedéve 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 20 kr.

— **Válasz** Masznyik Endre urnak *Luther élete* című munkájára, Irta *Lepsényi Miklós*, szentferenczrendi áldozópap. VI. füzet. E jelentésből látszik, hogy a mi lelkes, kedves, szeretetreméltó Lepsényink fáradhatatlan szorgalommal s a védelmébe vett szent ügyhöz méltó buzgalommal folytatja munkáját, melynek sikerét minden dicséretnél hangosabban hirdeti az az örvendetes körülmény, hogy az első kiadás kétezer példánya már elfogyott s a mű első füzetének második kiadása is megjelent. Szent Ferencznek e szintoly képzett, mint szerény és alázatos fiát jól esik a nyilvánosság terén ismételten is üdvözölhetnünk.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Nyilvános köszönet** Alólirt a nyárád szent andrási róm. kath. hívek nevében hálatelt szívvel legalázatosabban köszöni Nagyméltóságú és Főtitiszteendő Lön-

hárt Ferencz Püspök Urunk azon nagylelkű kegyességét, melynélfogva a nyárád-sz. andrási róm. kath. fíokegyházaat egy 100 fontos haranggal legkegyelmesebben megajándékozni méltóztatott. Isten fizesse meg gazdagon ő Nagyméltóságának kegyes jóságát! Szentháromság, 1888 jul. 16. Szabó György plebánus.

— **Egyenlőség az oltár előtt.** A berlini udvari templomban hagyományos szokás volt, hogy a szószékre lépő lelkész a királyi család tagjai előtt meghajtsa magát. Frigyes császár azonban eltörölte e szokást, s mikor kérdezték, miért tette ezt? Ily felvilágosítást adott: „Nem engedhetem meg, hogy ott, a hol az Isten oltára áll, az én személyem különös figyelemben részesüljön. Bármennyire mások fölé helyez is engem kün az életben méltóságom és rangom, itt a templomban Isten színe előtt mindnyájan egyformák vagyunk, egyformán gyarló bűnösök és egyformán az Isten gyermekei“

— **Pályázat.** A besztercei (Besztercze - Naszód-megye) róm. kath. elemi iskolánál megüresedett tanítónői állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomás összes járandósága évi 450 o. é. frt; — és pedig utólagos havi 25 frt. o. é. és évnegyedes 37 frt. 50 kr. részletekben. Az oktatási nyelv német, magyar. A pályázók siessenek — kellőleg — keresztlevél, képesítési okmány, alkalmazási, erkölcsi és egészségi bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket f. é. augusztus 5 ik alulírotthoz beküldeni. Besztercze 1888, jul. 8-án. Décei Péter rk. t. főesperes plebánus és iskolaszékielelnök.

— **Pályázat.** A csertés-hondoli róm. kath. hitközségben segédtanítói állomásra, melylyel a kántori teendők is összekapcsolvák, — ezennel pályázat hirdettetik. Evi jövedelem: 1.) alkalmas lakás egy kis veteményes kerttel. 2.) Az E. M. K. Egylettől évi 200 frt negyed évi utólagos részletekben. 3.) A hívők adózásából évi 63 frt negyed évi utólagos részletekben. 4.) A kir. kincstártól évi 25 frt negyed évi utólagos részletekben. 5.) Stolaris jövedelem mintegy 10 frt. Az iskola tannyelve magyar. Pályázók felhivatnak, hogy okmányokkal kellőleg fölszerelt folyamodványukat folyó év Augusztus 20-ig, alólirt iskola széki elnökséghez küldjék be. Hondolon, 1888 julius 15-én (Hunyadmegye, u. p. Felső-Csertés) via Déva. Steinhauer Ferencz iskolaszékielelnök.

— **Pályázat.** A csik-szentmihályi segédkántor tanítói állomás megüresedvén arra ezennel pályázat hirdettetik Jövedelmek: 1) 150 frt készpénz a község pénztárából 2) 20 kalangya (sz 20 tavasz gabona) 3) oszpora. 40—45 frt. 4) stola körülbelül 25 frt 5) 104 □-öl veteményeskert 6) 6 öl lány tűzifa 7) szabad lakás 2 szoba és egy kamara. Köteleességek: a VI osztályu leányiskolat önállóan vezetni. A segédkántori teendők végzése összekötve a harangozással és a sekrestyei teendők végzésével. Pályázni kívánók kellően felszerelt kérvényeiket folyó évi Augusztus 25-ikéig alalírtathoz terjeszék be. Csik-Szent Mihály 1888 Julius 9-én (u. p. Csik Szépvíz) Csikmegyei Szóts Imre s. k. lelkész.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF. Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ISTVAN, PÁL ANTAL, STRAUBERT ÖDÖN,

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvártt.